

Tuplataan kasvu – Keskustan kasvulista

Taloukasvu pitää tuplata, nyt ei ole aikaa enää odotella

Keskustan mielestä Suomen talouden kasvun vauhdittaminen ei ole enää vaihtoehto, vaan välttämättömyys.

Kasvu pitää saada vähintään tuplattua ennusteista ja tämän pitää tapahtua pian. Mikäli hallitus ei ryhdy kasvutoimiin, seuraukset tavallisten ihmisten arkeen sekä yritysten tilanteeseen ja näkymiin tulevat olemaan erittäin vaikeita.

Nyt maan suunta on huono. Talous- ja työllisyystilanne muuttuu koko ajan vakavammaksi. Luottoluokittajat heikentävät arvioitaan Suomen taloudesta, mikä uhkaa nostaa korkoja tulevaisuudessa.

Työttömyys, konkurssit, velka, verot ja ihmisten arjen kustannukset kasvavat liian nopeasti. Suomessa on Euroopan kolmanneksi korkein työttömyys, joka pahenee toiseksi nopeimmin. Jo nyt noin 300 000 suomalaista on ilman työpaikkaa.

Syyskuun alussa voimaan tullut yleisen arvonlisäverotuksen ylimitoitettu korotus laittaa etenkin työllistävät pienyritykset tiukoille ja uhkaa vaimentaa entisestään kotimaista kysyntää.

Menojen ja tulojen tasapainottaminen on välttämätöntä. Pelkästään leikkaamalla taloutta ei kuitenkaan saada kuntoon eikä Suomea nousuun. Tämän osoittaa Orpon hallituksen yli 12 miljardia euroa alijäämäinen budjettiesitys vuodelle 2025 leikkauksista huolimatta.

Hallitus on yli vuoden seurannut Suomen talouden luisua toimeettomana sivusta. Hätkähdyttävää on, että hallituksella ei ole edes tavoitetta tulevasta taloukasvusta. Ennustettuun nolla- tai kitukasvuun tyytyminen ei riitä. Emme voi jättäytyä toiveiden varaan siitä, että kasvu ehkä alkaa. Suomi ansaitsee parempaa. Kasvun eteen on tehtävä töitä.

Keskustan kasvulistalla tähdätään taloukasvun tuplaantumiseen nyt ennustetusta. Keskustan ajattelussa taloukasvu ei tarkoita luonnonvarojen kestämatöntä käyttöä, vaan kasvu on kestävää ja vihreisiin teknologioihin pohjautuvaa luonnon kantokyvyn huomioivaa kasvua.

Yhteiskunnallinen ilmapiiri tulee muuttua positiivisella tavalla kasvunälkäiseksi jatkuvan kitumisen sijaan.

Polarisoivaa yhteiskunnallista jakautumista purkamalla voidaan luoda ennustettavuutta ja luotettavuutta päätöksentekoon ja vähentää näin poliittista riskiä nopeista käännoisistä.

Keskustan kasvun resepti on: suunniteltu Suomessa, valmistettu Suomessa ja omistettu Suomessa. Ihmisten luottamus talouteen pitää palauttaa ja muuttaa kasvunäkymä huonosta hyväksi.

Kymmenen keskeistä nostoa kasvutoimista

1. Investointeihin kannustava verotus – sovellus ”Viron veromallista”

Muutetaan yhteisöveroa Viron veromallin suuntaan. Yrityksen sisään jääviä voittoja verotetaan vähemmän ja ulos jaettavia voittoja enemmän.

Hallituksen valmisteleva investointiverohyvyitys ulotetaan myös pienille- ja keskisuurille yrityksille.

2. Veroluontoisten maksujen alentaminen

Alennetaan työntekijöiden veroluontoisia maksuja 1,43 %-yksikköä yli 4000 euroa kuussa tienaaavilta. Vastaavasti säädetään katto yli 4000 euroa kuussa tienaaavien työttömyysturvalle ja muille päivärahoille. Samalla alennetaan myös työllistävien yrittäjien sivukuluja.

3. Vanhempainvapaat verovapaiksi

Vanhempainvapaat muutetaan verovapaiksi asteittain. Tällä tuetaan pikkulapsiperheitä.

4. Parannetaan kotitalousvähennystä

Nostetaan kotitalousvähennystä hallituksen määrittämää tasoa korkeammaksi. Pidetään vähennys vuoden 2024 tasolla. Tuplataan yksinasuvien vähennysoikeus.

5. Eläköityvien tuloverotuksen alentaminen

Alimman eläkeiän saavuttaneille 20 % työtuloista kokonaan verovapaaksi, jos jatkaa työelämässä. Kevennetään myös eläkkeellä työtä tekevien verotusta.

6. Matkailualan kasvuohjelma

Laaditaan kunnianhimoinen matkailualan kasvustrategia. Tavoitteeksi asetettava matkailun tuplaaminen v. 2030 mennessä ja matkailutaseen saaminen tasapainoon.

7. 40 000 uutta työntekijää Suomeen vuosittain

Toivotetaan ahkerat ja työintoiset maahanmuuttajat tervetulleiksi Suomeen ja pysäytetään huoltosuhteen heikkeneminen nostamalla nettomaahanmuutto 40 000 henkeen vuosittain. Käyttöön otetaan Kanadan ja Australian mallien mukainen pisteytysjärjestelmä, joka varmistaa julkistalouden hyödyt.

Yritykset arvioisivat itse ulkomaisen työvoiman tarpeensa, korvaten virkamiesten ja poliitikkojen päätökset. Lisäksi erityisosaajille ja heidän perheilleen taataan kahden viikon palvelulupaus, joka kattaa tunnistautumisen, työluvut ja käytännön asiat, kuten pankkitilit ja lastenhoidon.

8. Käynnistetään Itäisen Suomen erityistalousalueen 10 vuoden kokeilu

Keskusta esittää erityistalousaluekokeilua itäiseen Suomeen. Kokeilu kestäisi 10 vuotta ja sisältäisi esimerkiksi yritysten yhteisöveron huojentamista, opintolainahyvityksen, muuttotukia, kevennetyn sähköverotuksen, sosiaaliturvamaksujen huojennuksia sekä luvitusten nopeuttamista. Lisäksi panostettaisiin TKI-toimintaan ja koulutuspaikkoihin erityisesti alueilla.

9. Otetaan käyttöön pikamuoti- ja krääsävero

Otetaan käyttöön pikamuoti- ja krääsävero sekä vastaavasti kevennetään uudelleenkäytettävien tuotteiden verotusta, kuten vaatteiden ja kenkien korjauspalveluiden sekä käytettyjen tuotteiden arvonlisäveroa.

10. Tavoitteeksi Euroopan nopein luvitusprosessi

Tehdään luvituksesta Suomen kilpailukykytekijä. Asettaan tavoitteeksi, että Suomessa on Euroopan nopein luvitusprosessi vuoteen 2027 mennessä (takuuajat käsittelyille ja yhden luukun palvelumalli). Toimeenpannaan tämän edellyttämät muutokset sääntelyyn ja toimintatapoihin.

Toimenpiteitä kasvun ja elinkeinoelämän toimintaedellytysten vahvistamiseksi

Keskustan kasvulistan toimenpiteet kohdistuvat useammalle vuodelle ja niitä rahoitetaan:

- a) Siirtymällä rahapelipelaamisessa lisenssimalliin, jolla saadaan kerättyä lisää arpajaisverotuksen alaista tuottoa
- b) Kohdistamalla v. 2025 talousarvioesitykseen Keskustan esittämien muutosten tuoma liikkumatila kasvutoimenpiteiden rahoittamiseen

Näillä toimenpiteillä kertyy yhteensä noin 300 miljoonaa euroa vuodessa kasvutoimenpiteiden rahoittamiseen

- c) Tunnin juna -hankkeen toteuttamatta jättämisellä 400 miljoonaa euroa yksinomaan tällä vaalikaudella.

Verokannustimia investointien ja työllisyyden vahvistamiseksi

1. Työttömyysturvalle enimmäismäärä ja työnteko kannattavaksi

Helpotetaan työtulojen progressiota poistamalla 4000 euroa kuukaudessa ylittävien tulojen osalta työntekijän sairauspäivärahamaksu 0,84 % ja työttömyysvakuutusmaksu 0,59 % eli yhteensä veroluonteiset maksut kevenisivät 1,43 %-yksikköä yli 4000 euron työtuloista.

Käytännössä esimerkiksi ansiosidonnaiselle työttömyysturvalle tulisi noin 2400 euron enimmäismäärä per kuukausi.

Vastaavasti ansiosidonnaista päivärahalle tulisi katto siten, että sitä ei kertyisi yli 4000 euron kuukausitulojen osalta. Tämän ylittävältä osalta ihmiset voisivat jatkossa itse arvioida, millaista lisäturvaa tarvitsevat.

Myös työnantajien maksuosuutta kevennettäisiin yli 4000 euroa kuukausitulojen osalta siten, että uudistus olisi kokonaisuudessaan budjettineutraali. Vuonna 2025 sairausvakuutusmaksu on 1,88 % ja työttömyysvakuutusmaksu keskimäärin 0,61 % eli yht. 2,49 %. Näitä maksuja voitaisiin keventää, mutta ei kokonaan poistaa yli 4000 euron kuukausituloista.

2. Investointiverohyvitys laajennettava myös pienille ja keskisuurille yrityksille

Keskustan mielestä investointiverohyvityksen raja voisi olla hallituksen esittämän suuryrityksiä suosivan 50 miljoonan euron sijaan esimerkiksi 1 miljoona euroa. Keskustan esittämällä tavalla Suomeen voitaisiin muutamien mahdollisten suurten investointien lisäksi toteuttaa useita pienempiä investointeja. Investointihyvitys vaikuttaisi yhteisöverokertymään vuodesta 2028 eteenpäin.

3. Itäiselle Suomelle korkeampi investointiverohyvitys

Investointihyvitys korkeampana itäiseen Suomeen perustettavalle erityiselle talousalueelle. Muualla Suomessa vähennysprosentti olisi hallituksen esittämä 20 %, mutta itäisessä Suomessa 30 %. Erityinen talousalue kattaisi Etelä-Karjalan, Etelä-Savon, Kainuun,

Kymenlaakson, Pohjois-Karjalan, Pohjois-Savon sekä itärajalalla olevat Pohjois-Pohjanmaalta Koillismaan alue ja Lapista Itä-Lapin seutukunta.

4. Yhteisöverouudistuksella kannusteita investointeihin

Toteutetaan yhteisöverouudistus siten, että vero olisi kevyempi (esim. 15 tai 17 %) silloin kun voitto jätetään yrityksen sisälle kasvun hakemista varten voittojen ulos jakamisen sijaan. Ulosjaettavia voittoja verotettaisiin puolestaan hieman kovemmin. Toteutetaan Suomen tarpeisiin vastaava sovellus ns. Viron veromallista.

5. Veroale töissä jatkaville eläkeläisille

Alimman eläkeiän saavuttaneille 20 % työtuloista kokonaan verovapaaksi, jos jatkaa työelämässä. Muutos keventäisi huomattavasti verotusta alimman eläkeiän ylittäneillä, jotka jatkavat työskentelyä. Luodaan näin kokeneille työntekijöille porkkana jatkaa työelämässä.

Esimerkinomaisesti Veronmaksajien Keskusliiton ylläpitämän taulukon mukaan 3600 euroa kuukaudessa tienaava maksaa nyt veroja ja maksuja vuodessa 12 797 euroa. Mikäli veronalaisten tulojen määrä olisi vain 80 prosenttia tuloista, niin veroja ja maksuja maksettaisiin ainoastaan 2880 euron kuukausitulon perusteella vuodessa 8520 euroa, jolloin verotus kevenisi lähes 4300 eurolla vuodessa tai noin 350 eurolla kuukaudessa. Muutos kannustaisi jäämään eläkkeelle myöhemmin ja lisäisi näin työpanoksen määrää.

Kevennetään myös eläkkeellä työtä tekevien verotusta.

6. Start-up-yrityksille paremmat kannusteet TKI-toimintaan

Keskusta parantaisi TKI-vähennystä siten, että start-up-yritykset voivat hyödyntää niitä täysimääräisesti. Palautus rahana tai kuittaus muita veroja vastaan eli annettaisiin hyötyä myös niille tappiollisille yrityksille, jotka eivät voimakkaan kasvuvaiheen vuoksi voi verokannustinta nykyisellään hyödyntää.

7. Perintö- ja lahjaveron uudistuksella kohtuullisuutta maksuaikatauluihin

Perintö- ja lahjaveron uudistamisen ensimmäisessä vaiheessa varmistetaan, ettei veron maksamisen aikataulu aiheuta kohtuuttomia tilanteita. Jos perintö- tai lahjaveron määrä ylittää 5000 euroa, sen yli menevän osuuden voisi halutessaan jakaa 10 vuoden korottomalle maksuajalle niin, että verosta maksetaan vuosittain 1/10. Tämä helpottaisi erityisesti sukupolvenvaihdoksista sekä kiinteästä omaisuudesta kertyvien perintö- ja lahjaverojen maksamista. Arvioidaan perintö- ja lahjaveron korvaamista luovutusvoittoverolla pideämmän aikavälin tavoitteena.

8. Pidennetään tappioiden vähennysaikaa

Pidennetään tappioiden vähennysaikaa nykyisestä 10 vuodesta esimerkiksi 20 vuoteen. Suomen 10 vuoden raja on nykyisellään verrattain tiukka vertailumaihin verrattuna.

Tappiontasauksen rajaukset ovat epäedullisia yrityksille, joiden tulokset vaihtelevat voimakkaasti vuodesta toiseen, koska niiden efektiivinen verotus muodostuu käytännössä kireämmäksi kuin tasaista voittoa tekevien yritysten. Riittämätön tappiontasausjärjestelmä voi siis ohjata investointeja vakaisiin yrityksiin ja vakaille toimialoille riskipitoisempien yritysten ja toimialojen sijaan.

9. Verovapaus yleishyödyllisten yhteisöjen ky-muotoisiin pääomarahastoihin

Toteutetaan välittömästi yleishyödyllisten yhteisöjen ky-muotoisiin pääomarahastoihin tekemien sijoitus verovapaus, jolla helpotetaan sijoittamista pörssin ulkopuolisiin kasvuyhtiöihin.

Tällä hetkellä suomalaiset yleishyödylliset yhteisöt eivät pysty sijoittamaan kotimaisiin kommandiittiyhtiömuotoisiin pääomasijoitusrahastoihin rahastoihin veroneutraalisti. Tämä heikentää suomalaisten yleishyödyllisten tahojen mahdollisuutta rahoittaa suomalaisten yritysten kasvua. Ky-muotoisiin rahastoihin sijoitettaessa peritään sijoituksen tuotosta 20 prosentin elinkeinotulovero, kun sen sijaan muihin sijoitusrahastoihin sekä listattuihin ja listaamattomiin yhtiöihin sijoittaessa tätä ei tapahdu.

10. Ei leikata kotitalousvähennystä ja nosteta arvonlisäverotusta

Ei leikata kotitalousvähennystä vuoden 2024 tasosta, koska se edistäisi harmaata taloutta ja heikentäisi mikro- ja pk-yritysten toimintamahdollisuuksia. Vuonna 2022 kotitalousvähennystä myönnettiin noin 522 000 verovelvolliselle. Moni heistä joutuu ensi vuonna harkitsemaan kotitalousvähennyksellä hankittavien palveluiden ostamisen vähentämistä.

Eikä koroteta 10 %:n arvonlisäverokantaa, koska jo yleisen arvonlisäverokannan korotus oli ylimitoitettu toimenpide. Suomi ei nouse tämänkaltaisella veronkorotuspolitiikalla, jota Orpon hallitus harjoittaa.

Hallitus arvioi itsekkin esityksessään, että alemman arvonlisäverokannan korotus vähentää työllisten määrää arviolta noin 400 hengellä ja työttömien määrän arvioidaan nousevan noin 300 hengellä. Todellisessa elämässä monien päällekkäisten veronkorotusten yhteisvaikutus voi kuitenkin yllättää hallituksen ikävällä tavalla.

11. Ultrapikamuoti ja halpatavarakrääsä verolle

Selvitetään pikamuodille (Ranskan malli) ja Kiinan halpatavaratuonnille ympäristöveroa (ns. krääsävero tai Temu-vero) ja vastaavasti kevennetään uudelleenkäytettävien tuotteiden verotusta, kuten, vaatteiden ja kenkien korjauspalveluiden sekä käytettyjen tuotteiden arvonlisäveroa.

Lisäksi kiellettäisiin ultrapikamuotiyritysten, kuten Sheinin ja Temun, mainonta verkossa. Tavoitteena on suojella suomalaista vaateteollisuutta ja edistää vastuullisempia kulutusvalintoja.

Nämä toimenpiteillä pyritään rajoittamaan pikamuodin haitallisia vaikutuksia ympäristölle ja kotimaan taloudelle.

Tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoiminta kasvun kannattelijaksi

12. Toimeenpannaan määrätietoisesti TKI-satsausten lisäämisiä. Kohdistetaan niitä tutkimuksen ja tuotekehityksen lisäksi myös innovaatioihin, jotta kehitystyön tuloksia saadaan konkretisoitua kasvuksi kaupallistamalla.

13. **Suunnataan T&K-rahoituksesta nykyistä merkittävämpi osa pienillä ja keskisuurille yrityksille.** Tuodaan starttirahoitus osaksi korkeakoulu yhteisöjen toimintaa. Vahvistetaan elinvoimakeskusten roolia pk-yritysten kasvun mahdollistamisessa.
14. **T&K-satsauksia suunnataan murrosteknologioiden soveltamiseen eri aloille,** kuten vety, uusiutuvat energialähteet ja kiertotalous, kvantti, bioteknologia, tekoälyn hyödyntäminen ja avaruus. Varataan rahoitusta demojen ja pilottien tukemiseen.
15. **Hyödynnetään julkisia hankintoja osana innovatiivista kasvupolitiikkaa.**
16. **Kohdistetaan T&K-rahoitusta maamme sosiaali- ja terveyshaasteiden ratkaisemiseen** kustannustehokkaasti tutkimuksen ja kehityksen avulla hyvinvointialueilla ja varmistetaan ratkaisujen käyttöönotto ympäri Suomen.
17. Business Finlandin päätös Innovaatioseteli ja Group Explorer -rahoituspalvelujen hakujen sulkemisesta on tuntuva heikennys etenkin pk-yritysten mahdollisuuksiin käynnistää innovaatiotoimintaa. Päätöksellä varaudutaan Business Finlandin rahoitusvaltuuden painopisteen muutokseen vuoden 2025 alusta. Keskusta ei pidä järkevänä pk-yritysten TKI-työn unohtamista. **TKI-panostukset tulisi mahdollistaa kaiken kokoisille yrityksille.**

Itäisen Suomen erityistalousalue tarvitaan nyt

18. Perustetaan erityistalousalue itäiseen Suomeen

Keskusta esittää kymmenen vuoden erityistalousaluekokeilua itäiseen Suomeen, koska alue kärsii Venäjän Ukrainaan kohdistaman hyökkäyssodan vaikutuksista. Erityisalueen työkaluja olisivat esimerkiksi: määräaikainen vapautus investoivalle yritykselle yhteisöverosta, opintolainojen hyvitys, muuttoavustus osaavan työvoiman houkuttelemiseksi, alueellisesti kevennetty sähköverotus, sosiaaliturvamaksujen huojentaminen, luvitusten ohituskaista sekä TKI:n ja koulutuspaikkojen lisäpanostusten painottaminen aivan erityisesti itäiseen Suomeen.

Keskusta kuuntelisi tarkasti myös kuuden maakunnan yhteistä esitystä itäisen Suomen ohjelman toimenpiteiksi ja varaisi tähän rahoitusta.

19. Keskusta helpottaisi itäisen Suomen tilannetta 130 miljoonalla eurolla ja osoittaisi 30 miljoonaa Pohjois-Suomeen. Toimenpidekokonaisuudella luotaisiin Venäjän sodankäynnin seurauksista kärsiville itärajan maakunnille kasvunäkymiä ja aloitettaisiin niin sanotun Pohjoisen ohjelman toteuttaminen. Rahoitus saadaan perumalla Turun tunnin junaan kaavailtu 400 miljoonan euron pääomitus.
20. Keskusta tarkastelisi myös jokaista eri hallinnonalojen päätöstä, jotta ne eivät heikennä yhdessä tai erikseen itäisen Suomen asemaa suhteessa muuhun Suomeen.
21. Työvoiman ja elinvoiman vahvistamiseksi **alueellinen opintolainahyvitys** on polkaistava käyntiin osana erityistalousaluekokeilua.
22. Itäisen Suomen erityistalousalue on pilotti, jolla valinnanvapautta ja vastuuta annetaan vastuuta lähemmäs alueen ihmisiä ja yrityksiä. Jatkossa talousalueet voivat itse paikallisesti sopia ja räätälöidä elinvoimaansa vahvistavia ratkaisuja. TE-palveluiden siirto pois valtiolta on askel kohti elinvoimaisten talousalueiden ajattelua.

Tavoitteena on aluetalousmalli esimerkiksi Sveitsin itsehallinnollisten maakuntien mallia

mukaillen siten, että alueilla on mahdollisuus esim. omanalaiseensa yritysverotuksen kokonaisuuteen.

Alueiden elinkeinoelämän erityispiirteet huomioitava

23. **Otetaan käyttöön seutukuntakohtaiset kasvusopimukset** korvaamaan ainoastaan muutamien kaupunkiseutujen kanssa tehtävät MAL-sopimukset. Silloin valtio osallistuisi tasapuolisemmin koko Suomen kehittämiseen.
24. Hallitus poistaa tukialueesta II seuraavat kunnat: Alavus, Kuortane, Ähtäri, Alajärvi, Evijärvi, Lappajärvi, Soini, Vimpeli, Hartola, Heinola, Sysmä, Padasjoki ja Juupajoki. Nämä kunnat ovat lisätty II tukialueeseen vuonna 2022. Hallituksen poukkoileva linja ei mahdollista yrityksille ja haasteellisessa ympäristössä toimiville kunnille pitkäjänteistä elinkeinotoiminnan näkymää ja siten heikentää alueiden mahdollisuuksia entisestään. Hallituksen tulee perua tukialuekartan muutos ja rakentaa kestävämpi malli aluetukien jakoon. Suomen tulee vaikuttaa Euroopan unionissa tavalla, joka lopettaa tukialuekartan nollasummapielin ja tunnustaa alueiden erityispiirteet väestökehityksen, elinkeinoelämän tarpeiden ja rakennemuutoksen osalta.

Suomeen lisää ihmisiä ja inhimillistä pääomaa

25. Keskustan tavoitteena on saada inhimillisen pääoman reippaalle kasvu-uralle. Inhimillisen pääoman saamiseksi pitkäaikaiselle kasvu-uralle tehdään puolueiden välinen vastaava **parlamentaarinen sopimus** kuin mitä TKI-satsausten osalta on tehty.
26. **Lisäpanostuksia nuorten ikäluokkien koulutukseen, elinikäiseen oppimiseen, sekä osaajien maahanmuuttoon.** Näiden koulutusinvestointien rahoittamiseksi voidaan myös osin luopua valtion muusta kuin strategisesta omaisuudesta, kun sille arvioidaan saatavan koulutuksen kautta parempaa tuottoa pitkällä aikavälillä.
27. **Vahvistetaan peruskouluissa perustaitojen opiskelua sekä nostetaan luonnontieteen sekä matematiikan osaamistasoa.** Toimeenpannaan LUMA-strategia 2030 toimenpiteitä. Toteutetaan yrittäjyyskasvatusta kaikilla koulutustasoilla mm. ottamalla mukaan yrittäjyyskummit koulun toimintaan.
28. **Tehdään perheystävällistä politiikka.** Ei toteuteta leikkauksia lapsiperheille. Yhtenä konkreettisenä keinona tukea perheitä voisi olla lapsiperheiden verotuksen keventäminen. Tätä olisi syytä selvittää.
29. **Vanhempainpainvapaat muutetaan verovapaaksi asteittain** ja 1. askeleena 1/3 vanhempainvapaista muutetaan verovapaaksi, jolloin 2/3 osaa on veronalaista tuloa. **Opintolainahyvitykseen tehdään 10 %:n korotus ja opintorahan huoltajakorotus maksetaan jokaisesta lapsesta.**
30. Kansankunnan pitkäjänteisen vaurastumisen kiihdyttämiseksi **toteutetaan sijoitustili**, jollainen avataan jokaiselle syntyvälle lapselle ja jonne valtio kanavoii alkupääoman.
31. **Valmistellaan lakkautetun aikuiskoulutustuen tilalle välittömästi uudenlainen kannustin aikuisopiskeluun**, eikä toteuteta leikkausta ammatilliseen koulutukseen. Arvioidaan osaamistilin käyttöönottoa jatkuvan oppimisen edistämiseksi, jonne kertyvän pääoman avulla voisi hankkia koulutusta.

32. **Vahvistetaan yrittäjyyskasvatusta ja -kolutusta kaikilla oppiasteilla.** Näin vahvistetaan suomalaisen yhteiskunnan yrittäjyysmyönteisyyttä sekä tuetaan yrittäjyyttä uravaihtoehtona.
33. **Toivotetaan työtä pelkäämättömät maahanmuuttajat tervetulleiksi Suomeen.** Huoltosuhteen heikkeneminen voidaan pysäyttää, kun Suomeen tulee 40 000 nettomaahanmuuttajaa vuosittain.
- Tämä vastaa Tilastokeskuksen uuden väestöennusteen arviota. Valtiovarainministeriön arviona on ollut, että kestävyysvaje supistuu 0,3 %/BKT, kun nettomaahanmuutto kasvaa 7500 hengellä. VM:n oletuksena kestävyysvajelaskelmassa on, että kasvaneen nettomaahanmuuton myötä väestön keskimääräinen tulotaso, julkisten palveluiden ja etuisuuksien käyttö ja työllisyysaste eivät muutu.
- Aiemmassa vuoden 2021 väestöennusteessa oletus nettomaahanmuutosta oli 15 000 henkilöä vuosittain. Kun maahanmuuton oletetaan kasvavan 25 000 hengellä aiempaan arvioon verrattuna, niin vaikutus kestävyysvajeeseen olisi noin 1 prosentti suhteessa brutokansantuotteeseen. Tämä tarkoittaa noin kolmea miljardia euroa. Jäljellä olevasta VM:n arvioimasta 2,0 %:n kestävyysvajeesta voitaisiin näin ollen kattaa noin puolet työperäisellä maahanmuutolla.
34. Maahanmuuttajien tulee työllistyä yhtä hyvin, samanlaisiin tehtäviin ja samanlaisella palkalla kuin kantaväestön. **Käyttöön tulee ottaa Kanadan ja Australian mallia mukaileva pisteytysjärjestelmä,** jotta varmistamme maahanmuuton tervehdyttävän julkista taloutta.
35. **Siirrytään yrityskohtaiseen tarveharkintaan** eli yritys itse paikallisesti arvioi, tarvitseeko se ulkomaista työvoimaa. Sen sijaan, että virkamiehet ja poliitikot arvioisivat.
36. **Ulkomaisille erityisosaajille ja heidän perheilleen tulee tarjota ja varmistaa kahden viikon palvelulupaus** siitä hetkestä, kun hakija jättää hakemuksensa järjestelmään. Lupaus sisältää tunnistautumisen, työluvan saamisen ja kaikki muut käytännön toimet pankkitilin avaamisesta henkilötunnukseen ja lasten hoitopaikkaan.
37. **Rakennetaan Suomeen tuleville opiskelijoille kannustimet jäädä opintojen jälkeen Suomeen työskentelemään.**
38. **Perustetaan maailmalle suomalaisia kieli- ja kulttuurikouluja,** joissa suomen kieltä ja kulttuuria oppineille voitaisiin antaa oleskelulupa Suomeen työskentelemään.
39. Varmistetaan, että esimiehille ja johtajille on tarjolla **koulutusta kansainvälisistä työyhteisöistä ja että suomalaisilla työpaikoilla ja yhteiskunnassa ei ole rasismia.**
40. **Peruutetaan työperäistä maahanmuuttoa hankaloittava kolmen kuukauden sääntöä koskeva hallituksen esitys.**

Kasvualoille tarvitaan tiekartat

41. Tehdään **parlamentaarisesti kasvualojen pitkän tähtäimen tiekartat,** jotta kasvualojen ekosysteemien toimijat voivat luottaa julkiseen taustatukeen ja yli vaalikausien ulottuvaan tahtotilaan alojen vauhdittamiseksi. Yrityskehittämistä on vaivannut vaalikausittain vaihtuva ohjelmatyö ja samalla jo toimivaksi havaittujen yhteisöjen hajoaminen sekä työn valuminen hukkaan.

42. **Laaditaan kunnianhimoinen matkailualan kasvustrategia.** Tavoitteeksi asetettava matkailun tuplaaminen v. 2030 mennessä ja matkustustaseen saaminen tasapainoon, jolloin matkailusta tulisi tuloja Suomeen saman verran kuin mitä suomalaiset vievät matkailueuroja maailmalle. Suomen matkustustaseen alijäämä oli 1,6 miljardia euroa vuonna 2023.
43. **Keskusta ei hyväksy leikkausta matkailun edistämiseen rahoitukseen Business Finlandin toimintamenoihin,** koska tämä häiritäisi yhden kasvualamme näkymää. Emme hyväksy myöskään alennetun ALV-kannan korotusta. Matkailun vahvistaminen tuo alueelle ja ihmisille laaja-alaisesti tuloja, myös sivutuloina. Matkailualan kokonaisuuksia voitaisiin myös paketoita laajemmiksi tuotteiksi.
44. **Vahvistetaan elintarvikealan vientiedellytyksiä.** Tällä hetkellä panostukset vientiin ovat sekä euromääräisesti, että toimenpiteiden osalta liian vaatimattomia. Keskusta edellyttää hallitusohjelman mukaista rahoitusta vientiponnisteluihin sekä vaatii vientitoiminnan uudelleenorganisointia ja tehostamista. Paremman sisäisen koordinaation lisäksi maamme lähetystöt ja konsulaatit ulkomailla pitää valjastaa vientitoimiin, kuten on menestyksekkäästi toimittu esimerkiksi Irlannissa ja Tanskassa.
45. **Käynnistetään puurakentamisen ja erityisesti hirsirakentamisen kasvuohjelma,** koska näin autetaan samalla pienentämään päästöjä ja saadaan kasvavaa vientiteollisuutta Suomeen.
46. **Toteutetaan luovien alojen tiekartta** ja vaikutetaan EU:ssa järkevään sääntelyyn, jotta myös pienet eurooppalaiset yritykset pärjäävät markkinoilla kilpailussa isoja monikansallisia yrityksiä vastaan, mm. luovat alat, some- ja digijätit.
47. **Ei hyväksytä alueellisen kuljetustuen leikkaamista,** koska tämä vaikeuttaisi pitkien etäisyyksien maassa vientiteollisuuden toimintaedellytyksiä kasvattamalla kuljetuskustannuksia.
48. **Tehdään tuottavuusloikka tekemällä Suomesta tekoälyn hyödyntämisen ja soveltamisen suurmaa.** Tavoitteena on näyttää muulle maailmalle mallia tekoälyn eettisessä hyödyntämisessä.

Muita kasvutoimia

49. **Kymmenen vuoden korkotukilainoituksella eli niin sanotulla välimallilla aloitettiin vuosina 2009-2010 yhteensä 7 400 uuden vuokra-asunnon rakentaminen.** Uudistetaan tämä ratkaisu rakentamisen nopeaksi elvyttämiseksi.

Välimallin vuokra-asunnot ryhtyivät rakentamaan muun muassa työeläke- ja vakuutusyhtiöt, jotka eivät investoi perinteiseen ARA-tuotantoon. Lisäksi välimalli edisti asuntoihin sijoitettavien kiinteistörahastojen perustamista ja laajentamista. Malli antoi mahdollisuuden rakentaa valtion tuella vuokra-asuntoja ilman vuokraa ja asukasvalintaa liittyviä rajoituksia.

ARA-välimallin avulla vuosina 2009-2010 saatiin 7 400 asuntoa liikkeelle. **Tämän vaikutus julkisen talouteen voisi olla noin 500-600 miljoonaa euroa veroina ja veronkaltaisina tuloina,** kun arvioidaan, että 45 m² keskikoolla rakentuisi 330 000 asuinneliötä. Tämän mittaluokan rakentamisinvestointi olisi noin 1,3 miljardia euroa. Siitä veroina ja muina

maksuina palautuisi julkiselle sektorille 40-46 prosenttia. Rakentaminen ollessa miljardi euroa, tuottaa tämä **noin 10 000 henkilötyövuoden verran työpaikkoja rakennusosalalle.**

Hallitus ei ole huomionnut, mikä vaikutus julkiseen velkaantumiseen on ollut sillä, että rakennusala on vajonnut lamaan.

50. Tehdään luvituksesta Suomen kilpailukykytekijä asettamalla tavoitteeksi, että **Suomessa on Euroopan nopein luvitusprosessi vuoteen 2027** mennessä (takuuajat käsittelyille ja yhden luukun palvelumalli). Käynnistetään suursiivous hallinnon tehostamiseksi ja turhan sääntelyn purkamiseksi.
51. **Valjastetaan eläkerahaa kiihdyttämään kansantalouden kasvua Suomessa vahvistamalla niiden edellytyksiä sijoittaa kasvuvaiheen yrityksiin.** Tällä hetkellä suomalaiset eläkeyhtiöt ovat niin isoja toimijoita, että suomalaiset kasvuyritykset ovat liian pieniä sijoituskohteiksi. Pääomien kohdistamiseksi edes hieman nykyistä suuremmalla painolla suomalaisten start up-yritysten ja muiden kasvuyritysten tueksi tulee etsiä toimivat välineet yhdessä eläkeyhtiöiden kanssa.
52. **Varmistetaan julkisen hallinnon sinänsä perusteltujen säästöjen toimeenpanossa, ettei niiden vuoksi aiheudu millään sektorilla viivästyksiä tai muuta haittaa yritysten toimintaan.**
53. **Biokaasutuotantoa vauhditettava** ja varmistettava, että sähköverkot mahdollistavat hajautetun uusiutuvan energiantuotannon koko maassa.
54. **Kiinnitetään erityistä huomioita ja tukitoimenpiteitä lapsiperheellisiin yrittäjiin ja yrittäjyyden aloittamiseen pienten lasten kanssa.**

Parlamentaarinen työ käyntiin kasvun aikaansaamiseksi

55. Valmistellaan parlamentaarisessa yhteistyössä ylivaalikautinen sitoumus julkisen talouden pitkäjänteisestä tervehdyttämisestä ja kunnianhimoisiin kasvutoimenpiteisiin satsaamisesta.